

De Samaritaanse vrouw

Periodethema: De rondwandeling
Johannes 4: 1-42

VOORAF

De Heere Jezus heeft Zich enige tijd opgehouden in Judea (Joh. 3: 22). Velen van hen die Johannes de Doper tot nog toe volgden, gaan nu naar de Heere Jezus (Joh. 3: 26). Johannes getuigt dan: 'Hij moet wassen, maar ik minder worden' (Joh. 3: 30). Ondertussen merkt de Heere Jezus dat de Farizeeën beginnen te denken dat er een concurrentiestrijd tussen Hem en Johannes bezig is. Dan besluit Hij Zich terug te trekken uit het zuidelijke Judea. Hij zal terugkeren naar Galilea in het noorden.

a. Door Samaria (Joh. 4: 1-42)

Als je van Judea naar Galilea ging, moest je normaal gesproken door het centraal gelegen Samaria heen reizen. In Samaria woonden de Samaritanen: een volk dat na het einde van het Tienstammenrijk was ontstaan uit een vermenging van Joden en heidenen (zie 2 Kon. 17). De Joden beschouwden hen als onechte verbondskinderen. Ook beschouwden zij de godsdienst van de Samaritanen als een vervalsing van de ware godsdienst. Een van de grote twistpunten was de plaats van aanbedding: de berg Sion (Jeruzalem) of de berg Gerizim. De Samaritanen die alleen de eerste vijf Bijbelboeken erkenden, hadden in hun versie staan dat de berg Gerizim de plaats van aanbedding moest zijn, terwijl de Joodse versie spreekt van Jeruzalem. De verhouding tussen Joden en Samaritanen was erg slecht (denk bijvoorbeeld aan de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan in Luk. 10). Zelfs zo slecht dat het nogal eens gebeurde dat Joden, die van Judea naar Galilea reisden of andersom, niet door Samaria heen wilden trekken, maar een lange omweg maakten.

Overigens: waarschijnlijk trokken de meeste mensen wel gewoon door Samaria. Als er in vers 4 staat dat de Heere Jezus door Samaria moest gaan, betekent dat allereerst dat je normaal gesproken door Samaria heen moest als je van Judea naar Galilea wilde gaan. Dat laat onverlet dat er in dit 'moeten' ook een Goddelijk 'moeten' schuilt. Want het feit dat de Heere Jezus door Samaria moet gaan, heeft een heel bijzondere reden die bij Hem en Zijn Vader bekend is. Dat zal uit het vervolg blijken.

b. Bij de bron (Joh. 4: 5-9)

Als de Heere Jezus met Zijn discipelen in het Samaritaanse Sichar komt, houdt Hij stil om uit te rusten. Ondertussen gaan de discipelen het stadje in om eten te kopen. De rustplaats is bij de 'fontein Jakobs' (vers 6). Bedoeld is een oude put, die eens door Jakob gegraven is. Deze put met een diepte van zo'n dertig meter is nog steeds bekend. Het tijdstip wordt aangeduid als 'de zesde ure', dat wil zeggen twaalf uur in de middag. Een uur waarop normaal gesproken niemand water gaat putten. Toch komt er een vrouw aan met haar waterkruik. Blijkbaar heeft zij er een hekel aan om samen met anderen bij de put te komen. Zij zoekt een moment uit waarop zij niemand bij de waterbron verwacht. Dat is ook wel te begrijpen als je haar leven kent. Zij staat bekend als een zondige vrouw die openlijk in overspel leeft. De mensen roddelen over haar en ze kijken haar met de nek aan. De Heere Jezus vraagt haar om een beetje water. In onze ogen een heel gewone vraag. Toch kunnen we uit de reactie van de vrouw opmaken, dat het in haar ogen helemaal geen gewone vraag is.

Allereerst is het in die dagen ongebruikelijk om als man zomaar een vreemde vrouw alleen aan te spreken. Daar komt bij dat de vrouw aan de kleding of aan de woorden van de Heere Jezus allang heeft gemerkt dat Hij een Jood is. Zij weet maar al te goed dat Joden geen contact willen met Samaritanen, omdat zij bang zijn dat zij daardoor verontreinigd worden. Is deze Jood niet bang dat Hij onrein zal worden door water dat door haar geput wordt? Je proeft de bitterheid in haar scherpe reactie (vers 9). We merken dat de Heere Jezus Zijn vraag heeft gesteld om een gesprek met deze vrouw te beginnen. Overigens: wat gaat Hij wijs met deze vrouw om, al is het weer op een heel andere manier dan met Nicodemus de Farizeeër.

c. Levend water (Joh. 4: 10-16)

De vrouw krijgt te horen dat de Vreemdeling, Die haar om water heeft gevraagd, Zelf iets te geven heeft wat nog veel meer waard is dan gewoon water (vers 10). Zij beseft nog niet Wie Hij is. Maar Hij is de Gave Gods: de Zoon, Die door Zijn Vader gegeven is als de Zaligmaker van zondaren (vgl. Joh. 3: 16). Begrijpelijkerwijs begrijpt de vrouw er niets van. Zij denkt dat de Man bij de bron het heeft over 'gewoon' levend water, dat wil zeggen fris water dat opbruist uit een bron in plaats van stilstaand water. Hoe kan Hij ooit water uit zo'n diepe put putten zonder kruik (vers 11)? Bijna spottend vraagt ze of Hij soms denkt dat Hij meer is dan onze vader Jakob (vers 12). De Heere Jezus geeft aanvankelijk geen rechtstreeks antwoord. Hij gaat in op het betrekkelijke van gewoon water. Al drink je genoeg, je krijgt na verloop van tijd toch opnieuw dorst (vers 13). Maar met het water dat Hij levend noemt, is dat anders. Met dat water wordt je dorst tot in eeuwigheid verzadigd (vers 14). Dit water dat door Hem gegeven wordt, is zo levend en krachtig, dat het een fontein is die opspringt tot in het eeuwige leven. Met dit water bedoelt de Heere Jezus Zijn Heilige Geest (vgl. bijv. Joh. 7: 37-39). De interesse van de Samaritaanse vrouw is gewekt. Zij wil ook wel iets van dat water hebben. Ondertussen merken we dat ze nog steeds niet begrijpt wat de Heere Jezus met het levende water bedoelt. Zij denkt dat het een soort toverdrank is, die ervoor zorgt dat zij niet meer de vermoeiende dagelijkse gang naar de put hoeft te maken (vers 15). Christus zal haar leren wat Hij bedoelt. Daarvoor stoot Hij door naar de diepte. De vrouw moet oog krijgen voor de dorst van haar ziel. Daarbij gaat Hij in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid te werk. Hij vraagt haar even haar man te roepen en dan terug te komen bij Hem (vers 16).

d. Een afleidingsmanoeuvre (Joh. 4: 17-24)

De Samaritaanse vrouw denkt dat zij zich ervan af kan maken met haar opmerking dat zij geen man heeft. Maar zo gemakkelijk laat Gods Zoon Zich niet afschepen. Hij laat haar merken dat Hij haar door en door kent (vgl. Ps. 139). Hij weet dat zij al met vijf mannen haar huis en bed heeft gedeeld. Zelfs nu woont ze samen met een man, die haar man niet is (vers 17-18). Zo'n reactie had de vrouw niet verwacht. Het brengt haar van haar stuk. Deze Man is geen gewone man. Hij is vast een bijzondere Profeet. Vlug vraagt ze iets om de aandacht van deze netelige kwestie af te leiden. Zij stelt geen onbelangrijke vraag, maar wel een vraag die nu niet terzake is. Kijkt de Heere Jezus haar nu streng aan om haar boos te vragen waarom zij de aandacht probeert af te leiden? Nee. Wat is Hij geduldig en zachtmoedig! Hij neemt zelfs de tijd om op haar vraag in te gaan. De vrouw vraagt waar de plaats is waar men moet aanbidden? Heel eerlijk zegt Gods Zoon dat de Samaritanen in hun godsdienst afwijken van Gods Woord. Zij aanbidden wat zij niet weten, dat wil zeggen: wat zij niet uit Gods Woord kunnen afleiden (vers 22). Jeruzalem is de plaats die door de Heere is aangewezen. Bovendien is de zaligheid uit de Joden, dat wil zeggen dat het Joodse volk het volk van Gods beloften is. Uit dit volk zal de Messias voortkomen. Maar éerst relateert hij het belang van deze kwestie (vers 21). Want de ure komt dat men niet meer op de berg Gerizim, en evenmin in Jeruzalem zal aanbidden. Binnenkort breekt de tijd aan dat de tempeldienst niet meer nodig zal zijn. Daarbij denken we aan Goede Vrijdag. Dan scheurt het voorhangstel in de tempel van boven naar beneden open. Er komt zelfs een dag (in het jaar 70 AD) dat er van de tempel in Jeruzalem zo goed als niets zal overblijven. Dan worden stad en tempel volledig verwoest door de Romeinen. Het belangrijkste is niet meer de plaats waar we de Heere aanbidden. De Heere neemt geen genoegen met de uiterlijke vormen van de godsdienst. Het gaat om de ware aanbidding, dat wil zeggen: oprecht, met hart en ziel. Kernachtig zegt de Heere Jezus het zo: 'De ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken die Hem alzo aanbidden' (vers 23-24).

e. De belofde Christus (Joh. 4: 25-42)

Als de Heere Jezus zo met haar spreekt, doet Hij haar blijkbaar denken aan de belofde Messias. Zij begint erover met Hem (vers 25).

De Vreemdeling bij de put bevestigt haar vermoedens: 'Ik ben het, Die met u spreek' (vers 26). Op dat moment komen de discipelen terug. Het is voor de vrouw genoeg geweest. Zij gaat terug naar het stadje. Maar Christus' woorden hebben doel getroffen in haar leven. Haar achtergebleven waterkruik waar ze nu niet meer aan denkt, is daar een stilzwijgende getuige van (vers 28). In Sichar vinden we haar als een sprekende getuige. Overal vertelt zij over de Man, Die zij bij de put heeft ontmoet. De mensen weten niet wat zij horen. Het meeste indruk maakt het als zij horen hoe eerlijk deze Vreemdeling met haar is omgegaan, zonder dat zij boos is op Hem. Hij heeft haar overtuigd van zonde. Wie kan Hij anders zijn dan de beloofde Christus? De mensen in Sichar willen er meer van weten. Jong en oud gaan met haar mee naar de Jakobsbron. Ondertussen weten de discipelen niet wat er gebeurd is. Zij geven hun Meester iets van het zojuist gekochte voedsel: 'Rabbi, eet!' Zij begrijpen niet dat de Heere Jezus nu geen behoefte heeft aan brood. Veel belangrijker dan eten en drinken is het voor Hem om de wil van Zijn Vader te volbrengen (vers 34). Daarbij gebruikt Hij het beeld van de oogst. Er wordt gezaaid en zo'n vier maanden later is er de vreugde van de oogst. In het geestelijke is de oogsttijd nu aangebroken. Als eersteling van de oogst is deze zondige vrouw binnengehaald. En er zullen er nog velen volgen. De velden zijn wit om te oogsten. De vreugde van deze oogst vervult het hart van de Zaligmaker zozeer dat het Hem meer smaakt dan het lekkerste eten. Dat er daadwerkelijk geoogst wordt in Samaria lezen we in vers 39: 'Velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem.' De oprechtheid van hun geloof komt tot uiting in hun verlangen naar Hem. Zij beseffen hoe nodig zij de Zaligmaker hebben. Daarom vragen zij Hem of Hij zo lang mogelijk bij hen wil blijven. Twee dagen lang blijft de Heere Jezus in Sichar. Het wordt een rijk gezegende tijd. Een kleine 'opwekking'. Velen komen tot geloof en bekering, samen met de Samaritaanse vrouw. 'En zij zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil; want wij zelf hebben Hem gehoord, en weten dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld' (vers 42).

TER OVERWEGING

1. Het feit dat de Heere Jezus de Samaritaanse zondares weet te vinden en de wijze waarop Hij Zichzelf aan haar bekendmaakt, geven ons redenen om veel van Hem te verwachten. Net zoals toen weet Hij je te vinden, waar je ook bent en wie je ook bent. Hij weet zondaren, jong en oud, te brengen tot de overgave aan Hem.
2. De stap van gewoon water naar het levende water waarover de Heere Jezus spreekt, is voor kleine kinderen moeilijk, maar niet onmogelijk.

Wie duidelijk maakt dat de Heere Jezus hier de Heilige Geest bedoelt, kan vervolgens proberen zo eenvoudig mogelijk uit te leggen wat het betekent als de Heilige Geest in je leven begint te werken. Heel concreet zien we het bij de Samaritaanse vrouw. Zij beseft hoe zondig haar leven is in de ogen van de Heere Jezus. Toch vlucht zij niet bij Hem vandaan, maar juist naar Hem toe. Waar moet ze anders zijn dan bij de Messias? Ze neemt zelfs anderen mee naar Hem toe. Ze proeft het levende water van Gods heil dat haar hart vervult.

3. De mensen in Sichar kennen de zondige vrouw. Zij roddelen wel over haar, maar geven weinig om haar. Dat is voor ons en voor de kinderen heel herkenbaar. Maar beseffen we ook hoeveel schade we iemand kunnen aandoen met ons geroddel? Wat is de Heere Jezus anders. Hij wijst niet met Zijn vinger naar deze vrouw. Hij komt tot haar in Zijn liefde. Daarbij is Zijn liefde wel eerlijk: Hij confronteert de vrouw met haar zondige leven. Maar de vrouw merkt dat Hij het goede voor haar zoekt. Merken anderen dat ook aan ons?

4. Tussen de regels door horen we hier hoezeer Gods Zoon ongehuwd samenwonen verafschuwt. De vrouw voelt het haarscherp aan. Je staat met een mond vol tanden als iemand je vraagt naar je man of je vrouw.

5. Het is opvallend dat de Heere Jezus ingaat op de afleidingsmanoeuvre van de Samaritaanse vrouw. Hij vindt er zelfs een aanleiding in om haar voor te houden dat de Heere niet tevreden is met 'uitwendige godsdienst', maar vraagt naar 'waarheid in het binnenste'. Dat zullen we de kinderen ook vertellen. De Heere zegt: 'Mijn zoon, Mijn dochter, geef Mij je hart' (vgl. Spr. 23: 26).

6. Wat is het mooi dat de Samaritaanse vrouw het niet voor zichzelf houdt als zij de beloofde Christus gevonden heeft. Overal vertelt zij over Hem. Zo mag zij zelf vele anderen leiden tot de Heere Jezus.

7. Wat de Heere Jezus zegt over de zaaiers en de maaiers is een behartigenswaardig woord voor leidinggevend van de zondagsschool: 'Een ander is het die zaait, en ander die maait.' Wees getrouw in het zaaien, ook al ziet u tot uw verdriet geen oogst. Verblijd u in de Heere als u mag maaien waar anderen eens hebben gezaaid. Het feit dat de velden wit zijn om te oogsten leert ons dat er nog veel werk te doen is in Gods Koninkrijk. Wees getrouw op het plekje dat de Heere u geeft. Laat ons hart biddend zijn om een rijke oogst: de échte 'vrucht ten eeuwigen leven' (vers 36).

GELOOFSLEER

- Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 18: 'Een den mens gelijk geworden is, waarachtiglijk aannemende een ware menselijke natuur, met al haar zwakheden (uitgenomen de zonde).' De Heere Jezus is volkomen mens.

Hij heeft ook dorst. In alle zwakheden van ons lichaam en onze geest moeten wij ons wenden tot Hem om hulp en kracht. 'Want in hetgeen Hijzelf verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen die verzocht worden, te hulp komen.'

- Heidelbergse Catechismus, vraag 3: 'Waaruit kent gij uw ellende?' 'Uit de wet Gods.' En die wet wordt ons geleerd door Christus. Deze geschiedenis laat goed zien hoe de Heere Jezus de wet gebruikt om te overtuigen van zonde.